

УДК 657:338.48

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.75-63>**Позняковська Н.М.**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту*Національний університет водного господарства та природокористування***Виговський Д.С.**

кандидат політичних наук, керівник

*Громадська організація «Інститут досліджень соціального капіталу»***Pozniakovska Nataliia**

Candidate of Economic Sciences, Docent,

Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing

*National University of Water and Environmental Engineering***Vyhovskyi Dmytro**

Ph.D. in Political Sciences, Chief

*Civil Society Organisation "Institute of Social Capital Research"***ФІНАНСОВА І НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ
ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ – НА ШЛЯХУ ДО ЄС****FINANCIAL AND NONFINANCIAL REPORTING
OF THE TOURISM INDUSTRY OF UKRAINE – ON THE WAY TO THE EU**

У статті розглянуто розвиток фінансової і нефінансової звітності туристичних компаній. Охарактеризовано ландшафт туристичного ринку в Україні та наведена динаміка суб'єктів туристичної діяльності в Україні протягом останніх п'ять років. Окреслена історія запровадження звітності компаній на шляху гармонізації законодавства України із законодавством ЄС. Узагальнено вимоги до звітності українських туристичних компаній. Розглянуто вплив організаційно-правових форм суб'єктів господарювання на вибір тої чи іншої системи обліку, оподаткування та звітності. Зазначено про відмінності обліку та звітності фізичних і юридичних осіб туристичного бізнесу. Порівнюються фінансові звіти за національними П(С)БО та Директивами ЄС. Розглянуто нефінансову звітність та запровадження нової Директиви ЄС про звітність зі сталого розвитку. Зазначено про перспективи подання туристичними компаніями інформації про соціальну відповідальність та сталий розвиток.

Ключові слова: туризм, фінансова звітність, нефінансова звітність, звіт з управління, звітність зі сталого розвитку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Директиви ЄС.

The aim of the research was the theoretical justification and improvement of the disclosure of financial and non-financial information of the subjects of tourism activity on the way to the harmonization of the legislation of Ukraine with the legislation of the EU. Tourist activities in Ukraine are carried out by: tourist operators and agents, as well as other business entities that are legal entities or may be persons – entrepreneurs. The determination of the type of business entity depending on the organizational and legal form and certain criteria according to the Law of Ukraine "On accounting and financial reporting in Ukraine" is the basis of the choice of simplified or full financial reporting and the right to a simplified system of taxation and accounting. Sole proprietorships who are on the simplified or general taxation system, employed in tourism, submit only tax reporting to the relevant authorities. Travel agents and operators registered as legal entities, which are micro or small undertakings, independently determine the feasibility of drawing up financial statements and decide which set to submit: simplified or full financial statements. The authors made a comparison of financial statements according to NR(S)A and EU Directives. The EU directive significantly simplifies financial reporting for micro undertakings. Ukrainian legislation requires more detailed information about the assets, liabilities and capital of a small business. However, the EU Directive recommends much more detailed data on the income and expenses of such enterprises in the profit and loss statement and separately in the notes. Large undertakings in the tourism industry publish financial statements according to International Financial Reporting Standards on their web page or website. In addition, large undertakings disclose financial and non-financial information about the business in the management statement. This is the first non-financial report that has become mandatory for Ukrainian large and medium-sized undertakings. The article discusses the disclosure of non-financial information in statements in accordance with the new EU Corporate Sustainability Reporting Directive, and the determination of the

stages of introducing sustainable development reporting during 2024–2028. We believe that the presentation of data on social responsibility and sustainable development by tourism campaigns will have a positive effect on their investment attractiveness.

Key words: tourism, financial statements, non-financial statements, Management Report, Sustainability Report, International Financial Reporting Standards, Corporate Sustainability Reporting Directive.

Постановка проблеми. Зростання у світі та Україні значення і ролі туризму для задоволення потреб споживачів у послугах, з однієї сторони, та необхідність отримання повної і достовірної інформації про одну із перспективних галузей економіки України, з іншого боку, визначають актуальність дослідження обліково-інформаційного забезпечення ринку туристичних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичні основи туризму представлено в працях таких вітчизняних дослідників, як З. Атаманчук, Л. Бондаренко, В. Герасименко, Л. Демчук, В. Джинджоян, І. Журба, А. Зарубіна, Ю. Миронов, І. Кузьмич, А. Моца, М. Растворова, Е. Сіра, Т. Ткаченко, О. Фастовець, Н. Щербакова, ін. Обліково-аналітичні аспекти туристичного бізнесу вивчали Ж. Богданова, Л. Гелей, Т. Данканич, І. Замула, Г. Колісник, О. Лега, О. Пасько, Т. Прийдак, О. Сіренко, В. Холявка, В. Швець, Л. Яловега тощо. Проте, незважаючи на наявні дослідження щодо обліку і звітності про результати діяльності суб'єктів вітчизняної туристичної діяльності, з огляду на процеси гармонізації законодавства України із законодавством ЄС та прийняття нових Директив ЄС, формування фінансової та нефінансової звітності у сфері туризму потребує належної уваги та розробок.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є теоретичне обґрунтування та вдосконалення розкриття фінансової і нефінансової інформації у звітності суб'єктів туристичної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Закону України «Про туризм» учасниками відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, є юридичні та фізичні особи, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування) чи здійснюють посередницьку діяльність із надання характерних та супутніх послуг, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства (туристи, екскурсанти, відвідувачі та інші), в інтересах яких здійснюється туристична діяльність [1].

Складання фінансової і нефінансової звітності туристичних організацій потребує врахування їх організаційно-правових особливостей (рис. 1).

Туристичну діяльність в Україні здійснюють: туристичні оператори та агенти, а також інші суб'єкти господарювання, які є юридичними особами, або можуть бути фізичними особами – підприємцями. Окрім того,

Суб'єкти, що здійснюють та/або забезпечують туристичну діяльність в Україні	
Туристичні оператори	Юридичні особи, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які отримали ліцензію на туроператорську діяльність
Туристичні агенти	Юридичні особи, а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг
Інші суб'єкти господарювання	Юридичні та фізичні особи, які надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг
Гіди-перекладачі, екскурсіводи, спортивні інструктори, провідники, інші фахівці туристичного супроводу	Фізичні особи, які проводять діяльність, пов'язану з туристичним супроводом, крім осіб, які працюють на відповідних посадах підприємств, установ, організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти відвідування
Фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності	Надають послуги з проживання, харчування тощо

Рис. 1. Суб'єкти, що здійснюють та/або забезпечують туристичну діяльність в Україні

Джерело: складено автором на основі [1]

Таблиця 1

Динаміка суб'єктів туристичної діяльності в Україні в 2018–2022 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Послуги туристичних агентств та інші послуги з бронювання (код 79.11)</i>					
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць	8144	8990	8740	8751	6761
З них фізичних осіб підприємців, осіб	6181	6943	6734	6893	5760
Кількість підприємств, одиниць	1963	2047	2006	1858	1001
Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання, осіб	13330	15569	12381	13074	8851
Кількість зайнятих на підприємствах працівників, осіб	4202	5510	4097	4171	2471
З них кількість найманих працівників, осіб	3725	3644	3160	3553	2264
<i>Послуги туристичних операторів та інші послуги з бронювання (код 79.12)</i>					
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць	1218	1261	1198	1141	716
З них фізичних осіб підприємців, осіб	93	101	91	100	86
Кількість підприємств, одиниць	1125	1160	1107	1041	630
Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання, осіб	4898	6511	4960	4556	3289
Кількість зайнятих на підприємствах працівників, осіб	4788	6393	4856	4431	3185
З них кількість найманих працівників, осіб	4556	5880	4639	4113	3081

Джерело: складено автором на основі [2]

у туристичній індустрії працюють екскурсоводи, перекладачі, інструктори, провідники, інші фахівці, які здійснюють туристичний супровід або надають послуги з проживання та харчування. Як правило, вони реєструються підприємцями, проте можуть й не бути суб'єктами підприємницької діяльності. У таблиці 1 показана динаміка суб'єктів туристичної діяльності в Україні за 2018–2022 рр.

За даними Туристичного барометра України 2021–2022 у 2019 році відбувалось зростання кількості суб'єктів господарювання у галузі туризму України, зокрема підприємств і підприємців: на 10,4% зросла кількість туристичних агентств і на 3,5% – туристичних операторів у порівнянні з 2018 роком [2]. Проте вже у 2020, 2021 і 2022 роках році бачимо падіння кількості туристичних агентств і операторів порівняно з попереднім роком у зв'язку з поширенням у 2020–2021 роках пандемії і запровадженням карантинних обмежень. 2022 рік, повномасштабне вторгнення і ведення військових дій на більшій частині України, став викликом для країни, та її економіки зокрема. Фіксується зменшення туристичних суб'єктів господарювання та перепрофілювання частини з них на гуманітарну діяльність та допомогу внутрішньо переселеним особам. Водночас в Україні надходження від галузі до державного бюджету скоротилися у 2022 році на понад 30%. Приріст надходжень на 46% був лише від діяльності пансіонатів та гуртожитків, які використовувалися як прихисток для переселенців. У 2023 році спостерігаємо позитивну тенденцію – збільшення податкових надходжень від туристичної сфери України на 32% у порівнянні з 2022 роком [3].

Зазначимо, що у туристичній галузі України працюють і юридичні і фізичні особи-підприємці, облік, оподаткування і звітність яких має значні відмінності.

Незалежно від організаційно-правової форми та форми власності в Україні суб'єкти господарювання, у галузі туризму зокрема, відповідно до чинного законодавства зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність. З метою імплементації національного законодавства до Директив ЄС [4] Зако-

ном України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5] встановлені критерії класифікації суб'єктів господарювання на мікро-, малі, середні і великі. У якості критеріїв розглядають балансову вартість активів, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та кількість працівників. Для віднесення підприємства до певної категорії має бути наявність на дату складання річної фінансової звітності щонайменше двох критеріїв. Визначення виду суб'єкта господарювання має значення для вибору ним складання спрощеної чи повної фінансової звітності та права на спрощену систему оподаткування і бухгалтерського обліку. Вітчизняні туристичні агентства та оператори, які є юридичними особами, в основному належать до мікро- або малих підприємств, але є й великі туристичні компанії.

Фінансова звітність, окрім Закону [5], регулюється Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [6], яким встановлено склад фінансової звітності для юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), так звана повна фінансова звітність (табл. 2).

Порядок, зміст і форму спрощеного фінансового звіту встановив стандарт 25 «Спрощена фінансова звітність» [7] у складі балансу та звіту про фінансові результати (табл. 2).

Скорочену за показниками фінансову звітність мають право подавати мікропідприємства, малі підприємства, непадприємницькі товариства, представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності. Визначено, що скорочену фінансову звітність складають тільки ті з вищезазначених суб'єктів, які не зобов'язані застосовувати Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Фізичні особи – суб'єкти підприємницької туристичної діяльності в Україні не складають фінансові звіти. Такі особи можуть бути платниками єдиного податку (спрощена система оподаткування) або перебувати на загальній системі оподаткування. Залежно від того, платником якого податку, є фізична особа, підприємець готує відповідний податковий звіт.

Порівняння фінансової звітності за НП(С)БО та Директивами ЄС

Фінансова звітність (повний комплект) за НП(С)БО 1	Спрощена (скорочена) фінансова звітність за НП(С)БО 25	Фінансова звітність за Директивою ЄС
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Баланс	Баланс
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Звіт про фінансові результати	Звіт про прибутки і збитки
Звіт про рух грошових коштів	-	-
Звіт про власний капітал	-	-
Примітки	-	Примітки

Джерело: складено автором на основі [4–7]

Туристичні організації, зареєстровані як юридичні особи, які є мікро- або малими підприємствами, самостійно визначають доцільність складання фінансової звітності і вирішують, який комплект звітності подавати: *скорочену фінансову звітність чи п'ять форм фінансової звітності*.

Слід зазначити, що компанії туристичної індустрії, які є великими за чинною класифікацією, повинні вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність за міжнародними стандартами [5].

За Директивою ЄС 2013/34/ЄС малі підприємства складають скорочену фінансову звітність: Баланс, Звіт про прибутки та збитки та Примітки [4]. Отже, рекомендації ЄС стосуються формування лише двох фінансових звітів, як і за Н(П)СБО 25, але малі підприємства за Директивою ЄС зобов'язані складати й примітки. У Примітках повинні розкривати інформацію про облікові політики суб'єкта господарювання. Порівнюючи скорочену фінансову звітність за НП(С)БО 25 та Директивою ЄС, слід зазначити про певні подібності у форматах звітів. Директива ЄС значно спрощує фінансову звітність для мікропідприємств. Українське законодавство вимагає більш детальної інформації про активи, зобов'язання і капітал малого підприємства. Проте Директива ЄС рекомендує значно більш деталізувати дані про доходи і витрати таких підприємств у звіті та окремо у примітках.

Запровадження в Україні обов'язкової форми нефінансової звітності – звіту з управління – також пов'язано з необхідністю гармонізації законодавства України із законодавством ЄС [8; 9]. Сьогодні в Україні звіт про управління складають середні та великі підприємства, причому середні підприємства повинні розкривати лише фінансову інформацію у звіті. До малих підприємств не висуваються вимоги подання звіту з управління. Проте розкриття ними фінансової та нефінансової інформації про стан і перспективи розвитку посилює б інвестиційну привабливість туристичного бізнесу.

Погоджуємося з науковцями [10-12], що підприємства туристичної галузі економіки України намагаються все більше уваги та зусиль приділяти вирішенню екологічних, гуманітарних та соціальних проблем. Вочевидь, в умовах воєнного стану та повоєнний час суб'єктам сфери туризму доцільно ознайомлювати потенційних споживачів послуг із результатами нефінансових звітів. Формування соціальної відповідальності та сталого розвитку у туристичній індустрії повинне відбуватися на основі синергетичного ефекту «бізнес – держава – суспільство», який допоможе вітчизняним компаніям вийти на новий рівень роз-

витку українського суспільства та сформувати якісну стратегію етичної поведінки [12].

Суттєвим кроком у трансформації розкриття нефінансової інформації у звітах є прийняття у грудні 2022 року Директиви ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (Corporate Sustainability Reporting Directive), визначення етапів її запровадження протягом 2024–2028 років [13]. Під дію нової Директиви підпадають близько 50 000 компаній, які зареєстровані на регульованих ринках ЄС або провадять значну діяльність у країнах ЄС. Директива вимагає від компаній розкривати у звітності значний обсяг інформації про результати їх діяльності у сфері сталого розвитку. Так, з 2024 року за новою Директивою ЄС, звіт зі сталого розвитку мають подавати великі компанії, цінні папери яких оцінюються на регульованому ринку ЄС, кредитні та страхові компанії ЄС, а також компанії, визнані національними органами влади суб'єктами суспільного інтересу зі штатом від 500 співробітників.

Звіт зі сталого розвитку з 2024 року надаватимуть великі організації та групи компаній ЄС, в яких: загальний баланс перевищує 20 млн євро; чистий оборот перевищує 40 млн євро; кількість працівників перевищує 250 осіб [13]. З 2025 року нові звіти розповсюджуються на компанії, які наразі не підлягають звітності згідно з Директивою ЄС про нефінансову звітність. Вже у 2026 році звіти зі сталого розвитку стають обов'язковими для інших компаній з ЄС та за її межами (за винятком мікропідприємств), чії цінні папери котируються на регульованих ринках ЄС. Нарешті, з 1 січня 2028 року звітність розповсюджується й на компанії, які не є в ЄС.

Серед основних вимог до інформації, яку слід подавати у звітності про сталий розвиток: загальні стандарти, включаючи екологічні питання (зміна клімату та біорізноманіття), соціальні фактори (умови праці, рівність, недискримінація, різноманітність та інклюзивність, права людини і наслідки діяльності для людей і здоров'я людей); секторальні стандарти, які будуть пропорційними до масштабу ризиків і наслідків, пов'язаних із питаннями сталого розвитку відповідного сектора, коли ризики та наслідки вищі для одних секторів, ніж для інших [14].

Висновки. Отже, реформування системи фінансів, обліку і звітності та запровадження нових вимог до формування інформаційної бази суб'єктів господарювання, у туризмі, зокрема, зумовлено адаптацією національного законодавства до законодавства ЄС з метою входження України до європейського політичного, економічного та правового простору.

Визначення виду суб'єкта господарювання залежно від організаційно-правової форми та певних крите-

рив за Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є підставою для вибору особою спрощеної чи повної фінансової звітності і права на спрощену систему обліку і оподаткування. Фізичні особи – підприємці, які перебувають на спрощеній чи загальній системі оподаткування, зайняті у туризмі, подають у відповідні органи лише податкову звітність. Туристичні агенти та оператори, зареєстровані як юридичні особи, які є в основному мікро- або малими підприємствами, самостійно визначають доцільність складання фінансової звітності і вирішують, який комплект подавати: скорочену чи повну фінансову звітність. Великі компанії туристичної індустрії повинні оприлюднювати на своїй веб-сторінці або

веб-сайті фінансову звітність, складену за міжнародними стандартами. Окрім того, великі підприємства розкривають фінансову і нефінансову інформацію про перспективи розвитку бізнесу у звіті про управління.

Вважаємо, що формування вітчизняними туристичними компаніями даних про їх соціальну відповідальність та екологічні питання у новому звіті про сталий розвиток позитивно впливатиме на їх інвестиційну привабливість.

Враховуючи зростання значення туристичної індустрії у економіці країни, зокрема у кризовий для України час, особливості фінансової і нефінансової звітності туристичних компаній повинні бути напрямом подальших досліджень і наукових доробок.

Список використаних джерел:

1. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Туристичний барометр України 2021–2022. Національна туристична організація України. URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-statistics-barometer-2021-2022.pdf> (дата звернення: 25.04.2024).
3. Офіційний сайт Державного агентства розвитку туризму (ДАРТ). URL: <https://www.tourism.gov.ua> (дата звернення: 25.04.2024).
4. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC/. URL: <http://eur-lex.europa.eu/>
5. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» : Закон України № 2164-VIII від 05.10.2017 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <http://www.mimfin.gov.ua>
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : наказ Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. URL: <http://www.mimfin.gov.ua>
8. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0095>
9. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2013/34/EU, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Regulation (EU) No 537/2014, as regards corporate sustainability reporting. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0189>
10. Холявка В., Лешко Х. Аналіз нефінансових звітів корпоративної соціальної відповідальності у сфері туризму. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 1 (61). С. 163–168. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-61-163-168>
11. Замула І.В., Зузанська В.А., Шевчук К.С. Облікове забезпечення управління діяльністю туристичних підприємств як засіб досягнення цілей сталого розвитку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналіз*. 2023. Вип. 1 (54). С. 17–23. URL: <https://eztur.ztu.edu.ua/handle/123456789/8173>
12. Пасько О.В. Від директиви з нефінансової звітності до директиви про корпоративну звітність зі сталого розвитку: орієнтири ЄС у сфері корпоративної підзвітності зі сталого розвитку для України. *Обліково-фінансова наука і практика: пріоритети розвитку та місія у воєнний час* : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 листопада 2022 р. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2022. С. 213–216. URL: https://jm.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/pasko-zb_conf_16-11-2022.pdf
13. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>
14. EU Reporting – Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) Requirements (as of October 2022). International Sustainability Reporting Bulletin BDO. URL: <http://surl.li/sytrh> (дата звернення: 25.04.2024).

References:

1. Pro turyzm: zakon Ukrainy No 324/95-VR vid 15.09.1995. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed April 25, 2024).
2. Turystychnyj barometr Ukrainy 2021–2022. Nacionaljna turystychna orghanizacija Ukrainy. Kyiv. Available at: <https://nto.ua/assets/files/ntou-statistics-barometer-2021-2022.pdf> (accessed April 25, 2024).
3. Oficijnyj sajт Derzhavnogho aghentstva rozvytku turyzmu (DART). Kyiv. Available at: <https://www.tourism.gov.ua> (accessed April 25, 2024).
4. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC/. Available at: <http://eur-lex.europa.eu/>

5. Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrainy "Pro bukhhalterskyj oblik ta finansovu zvitnistj v Ukraini" shhodo udoskonalennja dejakykh polozhenj": zakon Ukrainy No. 2164-VIII vid 05.10.2017. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2164-19> (accessed April 25, 2024).

6. Nacionaljne polozhennja (standart) bukhhaltersjkogho obliku 1 "Zaghaljni vymoghy do finansovoji zvitnosti": nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy No. 73 vid 7.02.2013. Available at: <https://www.mimfin.gov.ua> (accessed April 25, 2024).

7. Nacionaljne polozhennja (standart) bukhhaltersjkogho obliku 25 "Sproshhena finansova zvitnistj": nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy No. 39 vid 25.02.2000. Available at: <https://www.mimfin.gov.ua> (accessed April 25, 2024).

8. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0095>

9. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2013/34/EU, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Regulation (EU) No 537/2014, as regards corporate sustainability reporting. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0189>

10. Kholjavka V., Leshko Kh. (2021) Analiz nefinansovykh zvitiv korporatyvnoji socialjnoji vidpovidalnosti u sferi turyzmu [Analysis of non-financial reports of corporate social responsibility in the field of tourism]. *Vcheni zapysky Univer-sytetu "KROK"*, no. 1 (61), pp. 163–168. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-61-163-168>

11. Zamula I., Zuzansjka V., Shevchuk K. (2023) Oblikove zabezpechennja upravlinnja dijajlnistju turystychnykh pid-prijemstv jak zasib dosjaghnennja cilej stalogho rozvytku [Accounting management of the activities of tourist enterprises as a means of achieving the goals of sustainable development]. *Problemy teorii ta metodologiji bukhhaltersjkogho obliku, kontrolju i analiz*, vol. 1 (54), pp. 17–23. Available at: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8173>

12. Pasjko O. V. (November 16, 2022) Vid dyrektyvy z nefinansovoji zvitnosti do dyrektyvy pro korporatyvnu zvitnistj zi stalogho rozvytku: orijentyry JeS u sferi korporatyvnoji pidzvitnosti zi stalogho rozvytku dlja Ukrainy [From the directive on non-financial reporting to the directive on corporate reporting on sustainable development: EU guidelines in the field of corporate accountability on sustainable development for Ukraine]. Proceedings of the *Oblikovo-finansova nauka i praktyka: priorytety rozvytku ta misija u vojennyj chas* conference. Kyiv: NNC "IAE", pp. 213–216. Available at: https://jm.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/pasko-zb_conf_16-11-2022.pdf

13. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No. 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting (Text with EEA relevance). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464>

14. EU Reporting – Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) Requirements (as of October 2022). International Sustainability Reporting Bulletin BDO. Available at: <http://surl.li/sytrh> (accessed April 25, 2024).